

Handläggare
Susannah Sjöberg
Telefon: 08-50820905

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2018-08-30

Betänkandet av några frågor i skyddslagstiftningen

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Lena Lundström Stoltz
Stadsdelsdirektör

Tove Bodin
Avdelningschef

Sammanfattning

Rubricerad remiss har remitterats till stadsdelsnämnden från kommunstyrelsen. Remissen är ett delbetänkande av kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamheten som tillsattes av regeringen i mars 2017. Kommittén har haft i uppgift att se över vissa frågor i regelverket som syftar till att skydda Sveriges totalförsvarsverksamhet.

Förvaltningen välkomnar delar av betänkandet, bland annat att samhällsviktiga verksamheter som posthantering och livsmedelsförsörjning föreslås bli möjliga civila skyddsobjekt. I betänkandet föreslås även att tidsgränsen för hur länge försvarsmakten ska ha rätt att besluta om att spärra av områden som skyddsobjekt vid hot om kränkningar ska förlängas från tre till tio dygn med en möjlighet till förlängning med ytterligare fem dygn. Förvaltningen anser att det saknas en motivering och proportionalitetsbedömning kring hur kommittén kom fram till denna bedömning.

Bakgrund

Skyddslagstiftningen tillkom i början av 1900 och har varit inriktad på att skydda militär verksamhet och tillgodose Försvarets behov av särskilda skyddsåtgärder för att fullgöra myndighetens uppdrag. Under årens lopp har skyddet av civil verksamhet fått allt större genomslag i lagen och den nuvarande skyddslagen trädde i kraft den 1 juli 2010. Kommittén har inom ramen för sitt uppdrag bedömt:

- Om det finns behov av utökade möjligheter för att besluta om skyddsobjekt till skydd för civil och militär verksamhet.
- Om militära skyddsområden bör återinföras.
- Om det finns skäl att utöka en skyddsvakts befogenheter vid skyddet av skyddsobjekt mot drönare.

Nuvarande skyddslag ger rättsliga förutsättningar för ett förstärkt skydd för vissa objekt mot sabotage, terroristbrott, spioneri och röjande av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret samt grovt rån. Skyddsobjekten kan delas upp i de som mest används för civila ändamål och beslutas av länsstyrelsen (civila skyddsobjekt) samt sådana som mest används av Försvaret och beslutas av Försvaret (militära skyddsobjekt).

Ett beslut om skyddsobjekt innebär att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Skyddsobjektet får bevakas av skyddsvakter.

Ärendet

Förslag gällande civila skyddsobjekt

Sidan 45 i remissen:.

Förslag:

Nuvarande 4 § 4 skyddslagen delas upp i två punkter enligt följande:

- Byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för elektroniska kommunikationer, posthantering, transporter, försvarsindustriella ändamål eller försörjning med energi, vatten, livsmedel eller andra förnödenheter av betydelse för Sveriges försörjningsberedskap.
- Byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för ledning av räddningstjänst eller för ledning och samordning av civil verksamhet vid kriser och höjd beredskap.

Genom ovanstående förslag vill kommittén förtydliga och utvidga vad som menas med ”totalförsvarets civila delar i övrigt” genom att

dela in dem i två kategorier. Samma kategorier gäller oavsett om höjd beredskap råder eller ej.

Förslaget innebär även att uppräknigen av skyddsvärda objekt i 4 § 4 skyddslagen utökas till att även omfatta objekt inom **posthantering**. En utvidgning görs också på försörjningsområdet genom att det ska vara möjligt att besluta om skyddsobjekt inom **livsmedelsförsörjning och försörjning med andra förnödenheter** av betydelse för Sveriges försörjningsberedskap.

En ytterligare följd av den föreslagna utvidgningen av skyddsobjekt är att fler byggnader, anläggningar och områden kan komma att undantas från tillstånd till kameraövervakning enligt 10 § 5 kameraövervakningslagen (2013:460). Motivet för undantaget från tillståndsplikten för vissa skyddsobjekt är att intresset av övervakning av dessa objekt får anses väga tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

Förslag gällande militära skyddsobjekt

Sidan 61 i remissen:

Förslag: Begreppet *militära fordon* tillförs uppräknigen av möjliga skyddsobjekt i 5 § 1 skyddslagen.

Sidan 67 i remissen:

Förslag: Tidsgränsen om tre dygn för Försvarmaktens tillfälliga beslut

enligt 5 § 2 skyddslagen (övningar, prov och försök) utökas till trettio dygn.

- Tidsgränsen för Försvarmaktens tillfälliga beslut enligt 5 § 3 skyddslagen (hindra kränkningar eller möta väpnat angrepp) förlängs till tio dygn med en möjlighet till förlängning med ytterligare fem dygn. Detta innebär att Försvarmakten senast efter tio dygn behöver ompröva sitt beslut för att avgöra om skyddsbehovet kvarstår och att en avspärning av ett område enligt 5 § 3 skyddslagen enligt Försvarmaktens beslut som längst kan pågå under femton dygn. Därefter behöver länsstyrelsens beslut inhämtas.

Idag har Försvarmakten rätt att besluta att områden kan spärras av och beslutas vara skyddsobjekt för att Försvarmakten ska kunna bedriva övningar, prov eller försök tillfälligt. På samma sätt kan Försvarmakten besluta om att spärra av områden för att hindra en kränkning eller möta ett väpnat angrepp. Idag har Försvarmakten rätt att fatta beslut om en sådan avspärning för max tre dygn. Därefter är Länsstyrelsen beslutande myndighet.

Förslaget innebär att Försvarsmaktens beslutanderätt rörande sådana skyddsobjekt ska gälla för längre tid. För beslut som gäller övningar, prov eller försök förlängs tiden till trettio dygn. För att hindra kränkningar av Sveriges territorium eller möta väpnat angrepp förlängs tiden till tio dygn med en möjlig förlängning till femton dygn. Efter senast tio dygn ska behovet av avspärning omprövas och därefter ska Länsstyrelsens beslut alltjämt behöva inhämtas.

Förslag om Beslut om skyddsobjekt under extraordinära förhållanden

Sidan 77 i remissen

Kommittén föreslår att 6 § skyddslagen utvidgas och omformuleras så att den inte bara kan gälla när det råder höjd beredskap utan också under annan tid som regeringen beslutar med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap.

Skyddslagen innehåller en uppräknning av olika typer av objekt som anses skyddsvärda mot antagonistiska hot redan i fredstid och därför kan beslutas som skyddsobjekt. Kommittén anser att regeringen bör ges möjlighet att situationsanpassa, och utifrån vad som är motiverat med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap, fatta beslut som innebär att *ytterligare byggnader* m.m. av betydelse för totalförsvaret än de som omfattas av 4 och 5 §§ skyddslagen kan försees med ett förstärkt skydd.

Kommittén föreslår att 6 § skyddslagen utökas till att omfatta även *annan tid som regeringen beslutar med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap*. Det skulle ge regeringen befogenhet att använda skyddslagen för att möjliggöra ett bättre skydd för objekt som i en viss situation bedöms vara av betydelse för totalförsvaret och i behov av ett förstärkt skydd i form av tillträdesförbud och bevakning i enlighet med lagens bestämmelser.

Förslag om drönare och andra obemannade farkoster

Sidan 99 i remissen

Förslag: Kommittén föreslår att skyddslagens tillträdesförbud förtydligas så att det står klart att förbudet omfattar tillträde med drönare och andra obemannade farkoster. Kommittén föreslår att detta görs genom en andra mening i 7 § första stycket enligt följande:

Tillträdesförbudet innebär även ett förbud för obehöriga att fjärrstyra obemannat luftfartyg eller annan obemannad farkost inom eller över skyddsobjektet eller i dess närhet.

Användningen av kamerautrustade drönare har blivit allt vanligare under senare år och tekniken har många användningsområden inom både offentlig och kommersiell verksamhet. Samtidigt kan drönare användas i fientligt syfte av enskilda, grupper eller stater. Som nämnts är drönare vanligtvis utrustade med kamera och kan således fotografera eller filma. Drönare kan även utrustas med avlyssningsteknik och användas för signalspaning. De kan således användas till bland annat underrättelseinhämtning, spioneri eller röjande av säkerhetsskyddad verksamhet. Det kan dock även handla om direkta angrepp såsom terroristbrott, sabotage eller annan grov brottslighet av denna typ.

Förslag om skyddsvarters befogenheter vid ingripande mot drönare

Sidan 125 i remissen

Förslag: Kommittén föreslår att en ny bestämmelse införs i skyddslagen, vilken ger skyddsvakter befogenhet att ingripa mot drönare och andra obemannade farkoster om det behövs för att fullgöra bevakningsuppgiften. Kommittén föreslår också att bestämmelsen ger skyddsvakter rätt att vid ingripandet använda våld mot egendomen, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt.

Det finns i dagsläget inte några specifika lagregler om ingripande mot drönare. Skyddsvakter har i skyddslagen försetts med en rad befogenheter att använda vid bevakningen av skyddsobjekt. Dessa är dock främst inriktade på ingripande mot fysiska personer. En ny bestämmelse i skyddslagen föreslås som ger skyddsvakter befogenhet att ingripa mot drönare och andra obemannade farkoster. Det föreslås vidare att den som bevakar skyddsobjekt får rätt att använda våld mot egendomen (men endast i den mån som

andra medel är otillräckliga och med hänsyn till omständigheterna är försvarbart).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av staben i samverkan avdelningen för kultur, fritid och demokrati samt med Bromma stadsdelsförvaltning och Norrmalms stadsdelsförvaltning som också är remissinstanser i ärendet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är positivt att förslaget gör samhällsviktiga verksamheter så som posthantering och livsmedelsförsörjning till möjliga civila skyddsobjekt, något som kan bidra till förtydligade risk- och sårbarhetsanalyser men också ha betydelse av mer praktisk karaktär för stadsdelarna i Stockholms stad. Bland annat har Stockholms stadsdelsförvaltningar delegerat ansvar för samverkan med relevanta aktörer i händelse av kris inom det egna geografiska området.

Förvaltningen välkomnar den föreslagna indelningen av ”totalförsvarets civila delar i övrigt” i två kategorier. Den har motsvarighet i myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) indelning av två kriterier för samhällsviktiga verksamheter. Sådana samhällsviktiga verksamheter är viktiga att ha med i analys av risk- och sårbarhetsanalyser som alla kommuner ska göra (RSA). I Stockholms stad fördelas analys av risk- och sårbarhetsanalyser till de olika stadsdelarna, förvaltningarna och bolagen. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för analyser inom sitt geografiska område.

Förvaltningen noterar att ändringen gällande tidsgränsen för Försvarsmaktens tillfälliga beslut (enligt 5 § 2 skyddslagen vid övningar, prov och försökt) innebär en omfattande utökning av Försvarsmaktens beslutanderätt (från tre dygn till trettio dygn). Förvaltningen bedömer dock att förlängningen är motiverad och proportionerlig med hänsyn till hur Försvarsmaktens verksamhet ser ut idag. Till exempel planerar Försvarsmakten att regelmässigt beordra övningsverksamhet som beräknas pågå tre till fyra veckor och förvaltningen bedömer att det med hänsyn till det är rimligt att Försvarsmakten kan fatta ett sådant beslut.

Vad gäller utvidgningen av tidsgränsen för Försvarsmaktens tillfälliga beslut enligt 5 § 3 skyddslagen (för att hindra kränkningar eller möta väpnat angrepp) anser förvaltningen att det saknas en motivering och proportionalitetsbedömning kring varför tidsgränsen ska förlängas från tre till tio dygn med en möjlighet till förlängning med ytterligare fem dygn. Vikten av att säkerställa

civilbefolkningens behov kontra vikten av att möjliggöra ett effektivt beslutsfattande nämns förvisso samt att Försvarmaktens insatser för att förhindra kränkningar av Sveriges territorium kan pågå längre än tre dygn men förvaltningen saknar en utförligare motivering till hur kommittén kom fram till sin bedömning. Detta rör sig om beslut där påverkan på civilbefolkningen kan bli omfattande och svårt att förutse på förhand, där allmänheten ges en minskad förutsägbarhet och där samråd med berörda markägare inte alltid hinner genomföras.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Remiss: betänkandet av några frågor i skyddslagstiftningen